

Магістр 2 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕВІЗІЇ РОЗРАХУНКІВ

З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Анотація. Проаналізовано підходи науковців щодо визначення поняття "ревiзiя", уточнено поняття ревiзiї та запропоновано визначення ревiзiї розрахункiв з оплати працi. Визначено напрямки розрахункiв з оплати працi та обґрунтовано значення ревiзiї розрахункiв з оплати працi в умовах сьогодення.

Аннотация. Проанализированы подходы ученых к определению понятия "ревизия", уточнено понятие ревизии и предложено определение ревизии расчетов по оплате труда. Определены направления расчетов по оплате труда и обосновано значение ревизии расчетов по оплате труда в современных условиях.

Annotation. The approaches of scientists to the definition of "revision" are analyzed, the concept of audit is clarified and the definition of calculation audit on payment for labour is proposed. The directions of calculation of wages and reasonable value of the calculation audit on wages in the modern world are determined.

Ключові слова: ревiзiя, заробiт на плата, розрахунки з оплати працi, ревiзiя розрахункiв з оплати працi.

Оплата праці є досить важливою ланкою системи соціально-трудо­вих відносин, оскільки саме вона є основним джерелом доходів працівників та найсильнішим мотиватором трудового потенціалу населення. Правильна організація обліку розрахунків з оплати праці має державне значення, оскільки видатки на оплату праці в бюджетних установах мають найбільшу вагу у складі загальних видатків.

Проте у зв'язку з частою зміною нормативної бази з питань оплати праці існують деяка необізнаність з боку працівників і зловживання з боку роботодавців. Крім того, оплата праці зачіпає економічні інтереси усіх сторін суб'єкта господарювання. Так, роботодавець завжди прагне скоротити свої витрати, тоді як працівник прагне до більш високого рівня доходу. Викладене й обумовлює необхідність проведення ревiзiї розрахункiв з оплати працi.

Окремі аспекти ревiзiї розрахункiв з оплати працi знайшли відображення в роботах таких вітчизняних вчених, як: Дікань Л. В. [1], Синяєва Л. В., [2], Малюга Н. М. [3], Вітвицька Н. С. [4]. Проте більшiсть науковцiв не акцентують уваги саме на теоретичному визначенні сутності ревiзiї розрахункiв з оплати працi, не визначають напрями розрахункiв та їх складові, що підлягають ревiзiї.

Метою цієї роботи є дослідження сутності та обґрунтування значення ревiзiї розрахункiв з оплати працi. Для досягнення поставленої мети були вирішені такі завдання: проаналізовано підходи науковців щодо

визначення поняття "ревізія"; уточнено автором поняття ревізії; визначено напрямки розрахунків з оплати праці; запропоновано визначення ревізії розрахунків з оплати праці; обґрунтоване значення ревізії розрахунків з оплати праці.

У процесі дослідження було використано такі методи: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення.

Аналіз літературних джерел дозволив дійти висновку, що багато науковців визначають ревізію складовою частиною економічного контролю, але на цей час мають місце певні розбіжності щодо визначення цього поняття. Так, згідно із Законом України "Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні" ревізія є формою здійснення інспектування. Інспектування полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб [5].

Точки зору науковців на визначення поняття "ревізія" можна розмежувати залежно від вибору ключового слова у визначенні на групи: 1) ревізія як форма контролю (Усач Б. Ф. [6]); 2) ревізія, як спосіб контролю (Дікань Л. В. [1], Белов Н. Г. [7], Шпиг А. А. [8]); 3) ревізія як метод контролю (Бутинець Ф. Ф. [3], Бардаш С. В. [3], Малюга Н. М. [3]).

Отже, більшість науковців визначають ревізію як спосіб або метод контролю. На думку автора, більш доцільно визначати ревізію саме як спосіб документального контролю, оскільки спосіб як певна дія, прийом або система прийомів є конкретним поняттям відносно методу і форми, тоді як метод – це спосіб пізнання явищ, а форма є способом існування змісту, його внутрішньою структурою, організацією і зовнішнім виразом [9].

Отже, проаналізувавши основні підходи до визначення поняття "ревізія", автором було уточнено це поняття, а саме: ревізія – це документальний спосіб контролю, що є системою контрольних дій, спрямованих на перевірку фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю з метою виявлення фактів порушення законодавства, фінансової дисципліни та неефективного використання фінансових ресурсів.

Відповідно до мети цього дослідження, автор зосереджує увагу на необхідності вивчення сутності заробітної плати та її складових.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, що за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу [10].

До заробітної плати відносять основну заробітну плату, додаткову та інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Аналіз законодавчих актів [10; 11] дав змогу визначити, що до розрахунків з оплати праці належать:

- 1) розрахунки за основною, додатковою заробітною платою, іншими заохочуваними та компенсаційними виплатами;
- 2) розрахунки відпускних, лікарняних та відрядних сум;
- 3) виплати із загальнообов'язкового державного соціального страхування, а саме: у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності [11];
- 4) розрахунки з бюджетом та державними позабюджетними цільовими фондами, тобто нарахування та утримання із заробітної плати ПДФО та єдиного соціального внеску;
- 5) індексація заробітної плати.

Таким чином, вивчення та уточнення поняття ревізії, а також визначення основних розрахунків з оплати праці, дало змогу автору запропонувати власну інтерпретацію ревізії розрахунків з оплати праці.

Отже, ревізія розрахунків з оплати праці – це документальна перевірка щодо визначення правильності та законності нарахування та виплати заробітної плати, відпусток, лікарняних і виплат на відрядження, виплат за соціальним страхуванням, а також розрахунків з бюджетом та державними позабюджетними цільовими фондами з метою виявлення фактів порушення законодавства з оплати праці та встановлення винних осіб.

У свою чергу, облік таких розрахунків є однією з найгрозоміскіших та надзвичайно трудомісткою ділянкою обліку в бюджетній установі, а, отже, велика кількість порушень та зловживань допускається саме під час здійснення операцій, пов'язаних з розрахунками щодо оплати праці. Підтвердженням цього є аналітичні дані Державної фінансової інспекції України [12], які вказують на те, що серед порушень фінансово-бюджетної дисципліни найбільш поширеними є порушення законодавства з оплати праці та штатної дисципліни. Перелік таких порушень та збитки, завдані державі протягом IV кварталу 2011 року та I кварталу 2012 наведено, в таблиці.

Таблиця

Результати ревізій розрахунків з оплати праці органами ДФІ в Україні за IV квартал 2011 і I квартал 2012 року

Дата	Установа, якою було скоєно порушення	Зміст порушення	Розмір збитків, завданих державі, тис. грн	Заходи, вжиті органами ДФІ
Лютий 2012 р.	Івано-Франківський обласний клінічний онкологічний диспансер	Проведено індексацію заробітної плати у завищених розмірах	119,4	Трьох посадових осіб притягнуто до адміністративної відповідальності
	Головне управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві	Нараховано надбавки за особливості проходження служби в ізоляторах тимчасового утримання затриманих і взятих під варту осіб	575,9	Про результати ревізії поінформовано прокуратуру м. Києва

	Комунальний вищий навчальний заклад "Херсонська академія неперервної освіти" Херсонської обласної ради	Внаслідок завищення тарифного розряду для керівних працівників, зайво витрачено коштів обласного бюджету на заробітну плату ректора, проректорів та головного бухгалтера	102,7	
	Комунальне підприємством "Павлограджитло сервіс" (Дніпропетровська область)	Без відповідних наказів по підприємству нараховано та виплачено премії працівникам	368,6	Трьох посадових осіб притягнуто до адміністративної відповідальності. Матеріали ревізії передано до прокуратури м. Павлограда
Жовтень 2011 р.	Харківський ліцей № 149 Управління освіти адміністрації Дзержинського району Харківської міської ради	Внаслідок утримання понадштатних посад на виплату заробітної плати зайво витрачено кошти	241,7	Трьох посадових осіб притягнуто до адміністративної відповідальності. Матеріали ревізії передано до прокуратури Дзержинського району м. Харкова

Таким чином, в умовах сьогодення ревізія розрахунків з оплати праці набуває надзвичайно важливого значення, про що свідчить значна кількість порушень бюджетними установами законодавства з оплати праці та ваговий розмір збитків, завданих державі.

Визначаючи перспективи подальших наукових розробок за напрямом ревізії розрахунків з оплати праці, слід зазначити необхідність вдосконалення технології

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні поняття "ревізія", наведені автором власного визначення ревізії розрахунків з оплати праці.

Наук. керівн. Дікань Л. В.

Література: 1. Дікань Л. В. Фінансовий контроль: теорія та методологія : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 92 с. 2. Синяєва Л. В. Теорія та практика формування регулювання витрат на оплату праці в Україні : монографія / Л. В. Синяєва. – Запоріжжя, 2009. – 250 с. 3. Контроль і ревізія : підручник / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Бардаш, Н. М. Малаюга та ін. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 512 с. 4. Вітвицька Н. В. Контроль і ревізія розрахунків з оплати праці / Вітвицька Н. В. – К., 2009 – 244 с. 5. Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. № 2940-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T293900.html. 6. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник / Б. Ф. Усач. – К. : Знання, 2007. – 263 с. 7. Белов Н. Г. Контроль и ревизия в сельскохозяйственных предприятиях / Н. Г. Белов. – М. : Статистика, 1976. – 245 с. 8. Шпиг А. А. Ревизия и контроль в торговле / А. А. Шпиг. – М. : Экономика, 1982. – 371 с. 9. Яременко В. В. Новий тлумачний словник української мови / В. В. Яременко, О. М. Сліпущков. – К. : Вид. "АКОНІТ", 2000. – 911 с. 10. Про оплату праці : Закон України від 20.04.1995 р. № 144/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>. 11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>. 12. Аналітичні звіти за результатами діяльності органів ДФІ України за 2011 – 2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>. 13. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посібн. / Л. В. Дікань. – К. : Знання, 2007. – 327 с.